

La Editura Arta Grafică a fost publicată lucrarea arhitectului Gheorghe Leahu intitulată *Bucureștii dispărut*. Volumul, abundent ilustrat cu fotografii și reproduceri după acuarelele autorului, cuprinde 134 pagini de text (inclusiv rezumatele în engleză și franceză, precum și bibliografia, foarte selectivă), urmate de 52 pagini cu imagini.

Împletind propriile amintiri cu memoriile altora – de obicei, autori cunoscuți –, documentele de arhivă cu observațiile pe teren, Gheorghe Leahu a realizat o carte vie despre marea tragedie a orașului-capitală. Evocările sale sunt, uneori patetice, altele pline de o amară ironie dar todeauna afirmă imposibilitatea oamenilor de meserie – arhitecți, istorici de artă, muzeografi – de a salva vestigiile unei bogate tradiții arhitectonice românești din fața tăvălugului distrugător al comunismului în expansiune. Prin profesiunea sa de arhitect și prin funcția ce o deținea la Institutul Proiect București, Gheorghe Leahu se afla chiar în miezul problemei, cunoscând mai bine ca nimeni altul programul de sistematizare (a se citi „demolare”) a centrului istoric și de reconstrucție a cartierelor reprezentative pentru o capitală comunistă, menită să întâmpine veacul XXI cu blocuri standardizate, cuburi de locuire, fabrici de mâncare, salopete uniformizate și steaguri roșii fâlfâind în bătaia vântului de răsărit. Lucrând zilnic la planșeta sa unde încerca să găsească soluții de eludare a monumentelor valoroase de către artele socialismului și megaliticele palate ale poporului – arhitectul Leahu simțea o mare mâhnire fiind stăpânit de temerea, ce se transforma tot mai mult în certitudine, că eforturile sale de a salva cartierele vechi ce ne atestau etapele istoriei trecute, sunt inutile. Dar, în timpul liber, se refugia în Bucureștii visurilor sale și cutreiera străduțele ce mai păstrau izul acelor epoci apuse și care erau sortite unei iminente pieiri. Știind acest lucru el se grăbea să le immortalizeze în caietele sale de schițe, în creion și acuarelă. Se mai ajuta, câteodată, și de aparatul de fotografiat, surprinzând momente dramatice: ziduri coșcovite, acoperișuri desfundate, uși smulse, cercevele fără geamuri și buldozerul victorios ștergând un întreg front de clădiri, într-un nor de fum ca de bătălie.

Mergând pe urmele unor artiști documentariști de prestigiu ai secolului al XIX-lea, deprinzându-le stilul concis al notației rapide, Leahu a creat o istorie în imagini a Bucureștiului, demnă continuare a albumelor și planșelor dispartate create de Michel Bouquet, Charles

Doussault, Auguste Lancelot, Amedeo Preziosi și Carol Szathmari. Afinitățile cele mai puternice le simte pentru opera lui Szathmari. Dar este puțin probabil ca Szathmari să fi avut conștiința dispariției orașului în care trăia și acesta să fi fost mobilul pentru care l-a pictat, cu împrejurimile lui, oamenii și locurile de agrement, cu sentimentul că le consemnează pentru generațiile care urmau și care trebuiau să scrie o istorie adevărată, într-o perioadă nedefinită din viitor, așa cum a avut-o arhitectul Leahu. Szathmari lucra pentru a face această țară cunoscută Europei și pentru a oferi amintiri pitorești patronilor săi – familia domnească – și oaspeților cu sânge albastru. Leahu a lucrat cu înfrigurarea celui care cunoștea din interior soarta vestigiilor epocilor anterioare și dorea să o prezeve, deocamdată pentru sine, dar destinată ulterior memoriei colective a națiunii, mințită și alienată de totalitarism.

Cu *Bucureștii dispărut*, istoriografia de specialitate se îmbogățește cu încă o lucrare valoroasă ce se adaugă celor deja cunoscute, semnate de istorici și memorialiști de prestigiu precum Dimitrie Pappasoglu, Gh. Ionescu-Gion, N. Iorga, Gheorghe Crutzescu, Henri Stahl, D. Caselli, Constantin Bacalbașa, Constantin C. Giurescu, Nicolae Vatamanu și George Potra. Deosebit de important este faptul că, de data aceasta, autorul este un arhitect ce privește fenomenul cu ochii specialistului, al creatorului de locuințe și spații publice, al proiectantului de sistematizări urbane și al cunoscătorului de stiluri. De aceea, romanțările, edulcorările, sunt excluse, având de-a face cu un comentariu la obiect și o descriere sistematizată științifică, fără literaturizări și lungiri inutile. Fiind direct implicat în procesul de „primenire” al orașului, informațiile furnizate de el sunt de primă mână, contribuind în cea mai mare măsură la documentația necesară scrierii unei istorii sociale și culturale a Capitalei din vremea dictaturii proletarietului. Pe lângă aceasta, Leahu are avantajul că a locuit, din copilărie și până în prezent, în mai multe cartiere vechi ale Bucureștiului – unele astăzi complet dispărute, altele irevocabil desfigurate. Din această cauză el cunoaște, cu temeinicie, fiecare stradă, fiecare casă și monument. Prezentările monografice de case și străzi sunt făcute cu profesionalism, urmărind evoluția cronologică, funcționalitățile temporare ale imobilelor și personalitățile care și-au legat numele de ele. Analiza plină de concretețe a specialistului se întâlnește cu pasiunea pentru detaliul anecdotic a memorialistului.

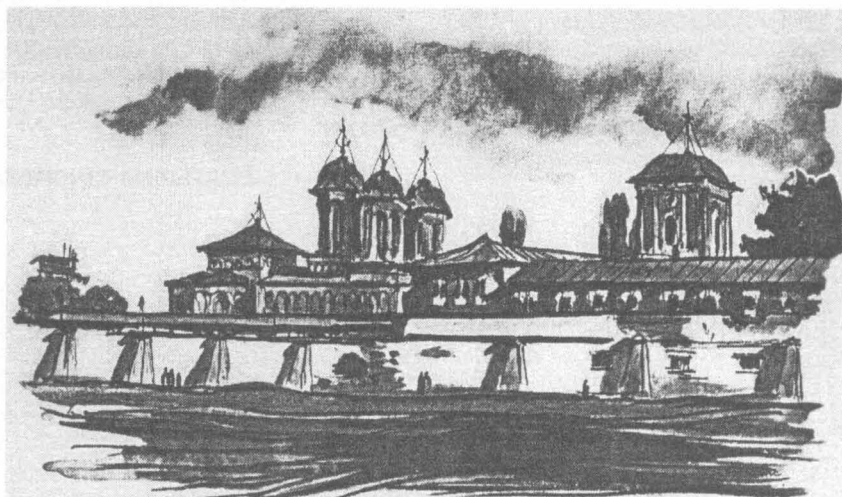
Nu trebuie uitat că arhitectul Leahu este secondat și de un sensibil acuarelist, așa că o mare importanță o au și ilustrațiile sale. Descrierile din paginile de text își găsesc expresia plastică în planșele de la finele volumului – iar cei mai puțin creduli îi pot verifica aserțiunile în această zonă a documentației vizuale. Cu pasiunea-i nedezmănițită pentru orașul în care trăiește, autorul a mai adăugat un volum la anterioarele sale contribuții, în slovă și imagine, la perpetuarea memoriei Capitalei – *București – arhitectură și culoare* (ed. Sport-

Turism 1988, 1989) și *Lipscanii – centrul istoric al Bucureștilor* (Ed. Arta Grafică 1993). Recentă carte a lui Gheorghe Leahu – *Bucureștiul dispărut* – este o operă meritorie, plină de acribie științifică dar și de agreabilitate (cu tot tragismul faptelor relatate), devenind o lectură interesantă și atractivă, chiar palpitantă uneori, atât pentru cercetători cât și pentru nespecialiștii iubitori ai istoriei orașului care, în paginile ei, vor găsi locuri dragi și icoane ale unui trecut frumos, mândru și demn.

ADRIAN-SILVAN IONESCU

Planșa I – Mănăstirea Mihai Vodă și Arhivele Statului

Planșa XXXVIII – Mănăstirea Văcărești (din afara zidurilor)